В селі Бедриківцях коло Заліщиків, в яру річки Тупи, котру німці у своїх картах осмішили на довгі літа, змінивши по своїй несвідомості лише одну букву,— в господаря Василя стояв у брамі з давен-давна дубовий стовп. Цей стовп різнився від інших дубових стовпів тільки тим, що від старості, від сонця, дощів та морозів мав у собі глибокі діри та розколини. Однак без огляду на свій поважний вік він був би колись цілком певно загинув без сліду і слави, якби не те, що несподівано став єдиним стовпом у Польщі, якому другого в цілій республіці пари не було.

Ото вліті 1923 станув раз перед ним учений професор-мухолап, придивився йому уважно і побачив несподівано те, чого досі ніхто на ньому не запримітив. У щілині стовпа жив собі зі своєю громадою болончак з роду бджіл, чорнявий зверху, з наростком на чолі, з волохатим животом, названий на ім'я дуже гарно ЬііЬигсІиз, але на прізвище ще бридше, ніж німці назвали річку, над котрою він жив. Тому, що тайни латинської мови є тепер уже й дівчатам відомі, я навіть не відважуюся назвати його прилюдно по прізвищу Якийсь учений просто осмішив його на віки вічні.

Проте він був собі комахою чемною і зичливою, бо — як це з великою втіхою і дивом помітив професор-мухолап —1 до його домівки у стовпі залітала без перешкоди маленька бджілка — БіеПів вітіШта, бідна емігрантка, котрої вся рідня живе й досі на Кавказі, а вона, не знати як і коли заблукалася до Бедриковець. Ніде в іншім місці в Польщі її не стрічали, тільки тут найшли її, на Поділлі, у дубовім стовпі, у милосердного Літургуса, але хто там знає, може, вона чимсь і віддячувала свойому добродієві.

БіеПів вітіїїїта в Польщі! Ця нахідка давала професорові чисту і нічим не закаламучену втіху, зовсім незрозумілу для власника стовпа, Василя, котрий приглядався незнайомому добру хвилину і не знав, що про нього й думати. Василеві й не снилося ніколи, що його діравий стовп у брамі — це єдине становище в Польщі, до которого завзятому мухола-пові

оплатиться приїхати і з Познаня, і з Варшави, і з Кракова, щоби лише подивитися на нього.

Професор зловив собі кілька таких БіеПів, одну післав у Відень, другу в Берлін, третю у Варшаву, четверту — у львівський музей, дві собі лишив — і бедриківський дубовий стовп разом з його мешканцями прославив в ентомологічнім часописі.

В рік пізніше, вліті, він знову прийшов до цього єдиного становища в Польщі. Різні мухолапи зі світу просили його прислати їм до їх збірок цю БіеНів, і він хотів наловити більше тих бджілок. Він сам був завзятим мухолапом, спеціалістом до болончаків, і розумів сердечні бажання далеких товаришів, котрі могли й не спати з зависті, що у своїх збірках не мали ще бедриківської

Приходить професор у село, придивляється всім брамам і стовпам, не вірить собі, вертається — і серце в нього чимраз більше холоне: нема вже дубового стовпа! Ось тут він був — і пропав десь! Брама нова і стовпи нові. Заходить професор до господаря на подвір'я і питається його про стовп. Господар каже:

— Або що? Вам нащо?

— Де подівся той дубовий стовп, що був тут у брамі?

— Я продав його жидові.

— Далеко той жид?

— Ні, от ідіть туди!

Професор відходить стривожений, а Василь іде за ним слідом. Ніби показує дорогу, тим часом у душі його повно здогадів і підозрінь. Нащо

йому цього стовпа. І торік придивлявся йому якимись склами, і цього року за ним допитується.

У жида він слухає уважно його розмови з незнайомим. Розмова недовга: стовп уже давно порубаний і спалений. Ця відомість дуже болить незнайомого, він.з докором і жалем каже:

— Що ви доброго зробили? Яка шкода! Єдине місце в Польщі!

І по цих словах відходить смутний, як по похороні. Василь і жид дивляться за ним і оба починають також сумувати, хоч не знають добре, за чим. Одно тільки розуміють, що втратили якесь велике добро.

— Слухайте, Василю, що було в тім стовпі? — питається жид жалісливо.

Василь дивиться на жида спідлоба і відповідає гнівно:

— Ага! Ти ніби не знаєш?

— Бігме, що не знаю! Щоби я так здоров був!

— Щоби ти так здоров був по тій правді,— повторює Василь твердо.

— Не жартуйте, Василю! Скажіть, що там було?

— Уже там,— каже Василь,— щось не маленьке було в тім стовпі, коли той пан так жалує за ним. Торік придивлявся йому склами... Чи ти чував, що пани тепер і через дерево бачать? Чого ж приходив сюди ще раз?

— Чи я знаю?

— Ти не знаєш, але ти рубав стовп і бачив, що в нім було.

— Я не рубав, бігме, що я не рубав! — борониться жид.— То Тимко рубав, я при тім не був. Як не вірите, ходім до нього спитати! Може, він що найшов?

По дорозі до Тимка Василь уважав за потрібне виявити жидові свій здогад і підозріння. Ото в стовпі могли бути срібні гроші ще Василевого діда. Дід, мабуть, вивертів діру у стовпі, вложив туди гроші і забив грубим кілком. Цей кілок Василь добре нагадує собі, тільки йому й на думку не прийшло вийняти його і подивитися. А батько оповідав йому про дідові срібні сороківці, що не знати де поділися. Звичайний чоловік не міг бачити їх у стовпі, але той пан зі склами... Адже на війні через одежу і тіло бачили, де куля застрягла.

Жид слухав уважно і, хоч як лякався сварки, відважився сказати:

— Ну, але стовп я купив; то якби що в ньому було, то це також моє, бо я заплатив.

— Ти за стовп заплатив, не за срібло! — відповів Василь рішучо.— Дерево твоє, а срібло моє!

Жид замовк.

Тимко викидав саме гній гралями, як до нього прийшли Василь і жид. Нагадали йому стовп, що він рубав.

— Ти рубав? — спитав Василь.

— Я.

— Де ділися ті гроші, що в нім були? Тимко спалахнув, як вогонь.

— Які гроші? де? у стовпі?

— Ей, сусідо, сусідо! — погрозив Василь.— Вилізе вам боком моя кривда. А я дивувався, звідки у вас взявся новий кожух.

— А щоб ти сам стовпом став! — закляв Тимко люто.— Та я вас обох до суду запізву! Чи бачив хто таку напасть на гладкій дорозі?

А що на суд було йому задовго ждати, він підняв гралі вгору і крикнув так, як може крикнути тільки чоловік, що має чисту совість:

— Марш один за другим з подвір'я, бо вам голови розвалю гралями!

Цього рішучого приказу послухав жид у тій же хвилині, вибіг з подвір'я і, не оглядаючись, пішов скоренько додому. Василь був твердший, не вступився, лише сказав гордо:

— Ану, вдар!

Тимко не вдарив, здержав себе і спустив гралі на землю. Тривожна хвилина минула — і тільки тепер Василь вийшов також з подвір'я, одначе статочно, не поспішаючись.

Цієї ночі всі три довго не могли заснути. Василь і жид рішили, що Химко злодій, а Тимко роздумував, чи заскар-жити обох до" суду за зневагу честі, чи краще розбити обом голови, коли ще слово писнуть.

Такої-то втіхи і журби завдала різним людям маленька комашка, що згоріла в печі разом зі славним дубовим стовпом, якому в Польщі пари не було.